

ACTE D'INVESTIDURA COM A
DOCTOR *honoris causa*

DE LA

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA. BARCELONATECH

JULI ESTEBAN I NOGUERA

Acte d'investidura Doctor *Honoris Causa*
Juli Esteban i Noguera

25 de novembre de 2011

ACTE D'INVESTIDURA DEL
PROFESSOR JULI ESTEBAN I NOGUERA
COM A DOCTOR *honoris causa*
DE LA UNIVERSITAT POLITÈCNICA
DE CATALUNYA. BARCELONATECH

25 DE NOVEMBRE DE 2011

Imprès en paper amb certificació FSC (distintiu de garantia de qualitat ambiental)

Servei de Comunicació i Promoció de la UPC, 2012 (8925)

Imprimeix: El Tinter, sal (empresa certificada ISO 14001 i EMAS)

Dip. legal: B-3925-2012

ÍNDEX

Ordre de l'acte d'investidura 7

Elogi dels mèrits del professor Juli Esteban i Noguera
pel Catedràtic d'Urbanística Antonio Font Arellano 8

Discurs pronunciat pel professor Juli Esteban i Noguera 19

Paraules del Sr. Antoni Giró i Roca,
rector Magnífic de la **Universitat Politècnica
de Catalunya. BarcelonaTech** 27

ORDRE DE L'ACTE D'INVESTIDURA

Canticorum iubilo, de l'oratori de *Judas Maccabaeus* (Georg Friedrich Händel).

Benvinguda del Rector Magnífic de la **Universitat Politècnica de Catalunya**. BarcelonaTech.

Lectura de l'acord del Consell de Govern, per part de la secretària general.

Amor que tens ma vida (anònim del s. XVI).

Laudatio del padrí, el professor Antoni Font.

Acte solemne d'investidura del senyor Juli Esteban i Noguera com a doctor *honoris causa* per la **Universitat Politècnica de Catalunya**. BarcelonaTech.

Discurs del nou doctor, el senyor Juli Esteban i Noguera.

El rossinyol (harmonització d'Antoni Pérez Moya).

Paraules del rector.

Gaudeamus Igitur (himne universitari, harmonització de Cornel Arany).

Interpretacions musicals a càrrec de la Coral Arquitectura i l'Orquestra de la UPC, sota la direcció de Lluís Carné i Miguélez.

	LLEIS, ESDEVENIMENTS I PLANS	ENCÀRRECS EN L'ADMINISTRACIÓ	LLIBRES PUBLICATS/EDITATS	ACTIVITAT DOCENT	ACTIVITAT PROFESSIONAL PRIVADA
1968	Esquema Director de l'AMB (regió)				Títol d'Arquitecte
69					
70	Ley de Actuaciones Urbanísticas Urgentes (ACTUR)	Pla de l'Àrea Acció Immediata			(Esteban/Puente/Pujol) arqtes
71					
72					
73					
74	Debat Costa Brava			Professor Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori en l'ETSAB	
75	Ley Régimen Suelo y Ordenación Urbana	Pla General Metropolità PGM 76			
76	Pla General Metropolità (27 municipis)		Ensanches menores en la región de Barcelona		
77					
78	Congrés de Cultura Catalana				Taller d'Arquitectura i Urbanisme (TAU) (Esteban/Font/Montero) arqtes
79	Restauració de la Generalitat de Catalunya	Cap de Servei Preparació de Sòl i Valoracions de la Corporació Metropolitana de Barcelona			Carreras, economista Pla de Breda Pla de Celrà
1980	Eleccions Ajuntaments Democràtics		Elements d'Ordenació Urbana " " (2a edició, castellà)		
81					
82					
83	Llei 23/1983 Política Territorial				
84					
85					
86		Director de Serveis d'Urbanisme de la Corporació Metropolitana de Barcelona			Pla intermunicipal de Figueres Pla de Mollet del Vallès (Premi Nacional d'Urbanisme)
87	Llei 7/1987 de conurbació de Barcelona i supressió de la CMB		Projectar la Ciutat Metropolitana		
88					
89					
1990	I Congrés d'Urbanisme de Catalunya	Director Serveis d'Ordenació Urbanística de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona			
91					
92	Jocs Olímpics de Barcelona				Pla de Barberà del Vallès
93					
94					
95	Pla General de Catalunya/Llei 1/95				
96	Pla Territorial --- Terres de l'Ebre			Professor Màster en Dret Immobiliari (UPF)	
97					
98		Director del Gabinet d'Estudis Urbanístics de l'Ajuntament de Barcelona	Elementos de Ordenación (3ª edición) 1999: Urbanisme a Barcelona El Projecte Urbanístic		
99				Professor Màster en Projectació Urbanística (UPC)	
2000					
01					
02	Pla Estratègic 2002-2007		Ordenación Urbanística (1ª y 2ª edición)		
03					
04	Llei 2/2004 Millora Barris, Fòrum Universal			Director del Seminari Tècnic Local Federació de Municipis	
05	Llei 1/2005 d'Urbanisme i Regl. 305/2006				
06	PTP Pirineu-Aran		Planejament Territorial: Criteris		
07	PTP Terres de Ponent		L'Ordenació Urbanística (3a edició)		
08	PTP Comarques Centrals				
09	Llei 3/2009 d'Urbanitzacions	Director del Programa de Planejament Territorial de la Generalitat de Catalunya			
	PTP Camp de Tarragona		Ensanches menores en la región de Barcelona (2ª edición)		
	PTP Metropolità de Barcelona				
	PTP Terres de l'Ebre				
	PTP Comarques Gironines				
10	Llei 31/2010 Metropolità de Barcelona				

ÈLOGI DELS MÈRITS DEL PROFESSOR JULI ESTEBAN I NOGUERA

Antonio Font Arellano, catedràtic d'Urbanística

DIVULGAR LA CULTURA URBANÍSTICA / PROJECTAR EL TERRITORI DE LA CATALUNYA DEL FUTUR

Rector Magnífic de la Universitat Politècnica de Catalunya, distingits membres del Claustre i del Consell Social, autoritats, professors, estudiants, amics, benvinguts, *bienvenidos, welcome*, estimat Juli:

Oblidant per un moment la situació actual i les difícils perspectives del sector públic del nostre país i de la universitat en particular, és un motiu de gran satisfacció celebrar aquest acte solemne per donar la benvinguda al Claustre Universitari a un nou doctor *honoris causa*, en compliment de l'acord del Consell de Govern de 20 de juliol passat, a partir de la proposta del Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori i amb el suport dels departaments de Composició Arquitectònica, Expressió Gràfica i Estructures d'aquesta universitat, així com de les Escoles Tècniques Superiors d'Arquitectura de Barcelona i del Vallès, de la Càtedra Unesco de Ciutats Intermèdies de la Union Internationale des Architectes, de l'Institut d'Estudis Territorials de Catalunya de la

Societat Catalana d'Ordenació del Territori, del Consejo Superior de Arquitectos de España, del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i de l'Agrupació d'Arquitectes Urbanistes de Catalunya, així com de rellevants personalitats del món acadèmic i professional en el camp de l'arquitectura, l'urbanisme i l'Administració local, que així deixen constància de la seva gran estima per la persona a la qual aquesta universitat atorga aquesta distinció.

Les meves paraules tractaran de resumir la tasca desenvolupada per l'arquitecte urbanista Sr. Esteban Noguera al llarg de més de quatre dècades d'activitat. A partir del seu currículum i del meu coneixement del protagonista al llarg de mig segle, he intentat cartografiar la seva biografia i les seves contribucions més rellevants elaborant el quadre adjunt, intentant fer-ne una lectura, relacionant el context urbanístic, els càrrecs exercits en les diferents administracions, les obres publicades i les seves activitats docents, de recerca i professionals, que en conjunt dibuixen una rica, diversificada i coherent trajectòria, expressió de llur expertesa i contribució a la cultura disciplinària.

D'aquesta manera, intento construir un breu relat –comptant amb la complicitat i indulgència dels meus col·legues urbanistes– a través de set episodis, que resulten ser al mateix temps una breu i esquemàtica història de l'urbanisme del nostre país en les últimes dècades, com a marc de referència del perfil biogràfic del nostre protagonista:

1. El metropolitanisme de finals de la dècada de 1960 i l'inici de la de 1970
2. Les formes del creixement urbà residencial
3. El Pla general metropolità de Barcelona (PGM-76)
4. L'urbanisme dels ajuntaments democràtics
5. El projecte de les actuacions metropolitanes
6. La crisi postolímpica i del "model Barcelona"
7. La planificació i el planejament territorial de Catalunya

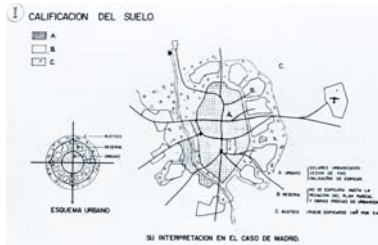
Naturalment, el temps raonable de la meua intervenció no permet res més que fer alguna pinzellada referencial per destacar, en canvi, la tasca i els mèrits del nou doctor.

I. EL METROPOLITANISME DE FINALS DE LA DÈCADA DE 1960 I L'INICI DE LA DE 1970

- El creixement industrial del país i el boom immobiliari en la regió urbana de Barcelona, a partir de les inversions americanes i el Plan de estabilización de 1959.
- La ràpida superació de les previsions i determinacions del Pla comarcal de 1953 i la necessitat d'estendre'n l'àmbit dels 27 municipis i els 600 km² a la regió metropolitana de Barcelona (164 municipis i 3.200 km²).
- El metropolitanisme com a mirall del planejament urbanístic (projeccions socioeconòmiques, visió sistèmica, esquemes estructurals).
- La singularitat de l'Esquema director de l'AMB de 1966, com a suma de models diferents (ciutat-regió, *new towns*, Barcelona paral·lel, requalificació de nuclis...), i la seva aprovació solament a efectes interns, per a la proposta d'un òrgan de gestió.
- La posterior descomposició en de l'Esquema en plans: de l'Àrea d'Acció Immediata, dirigit per Lluís Cantallops i Ernest Lluch; el Pla d'infraestructures, dirigit per García Rosales, i el Pla general metropolità, dirigit per Joan Antoni Solans i Albert Serratosa.

Participació de Juli Esteban en el Pla de l'Àrea d'Acció Immediata (també denominada Regió I) els anys 1969 i 1970, fins

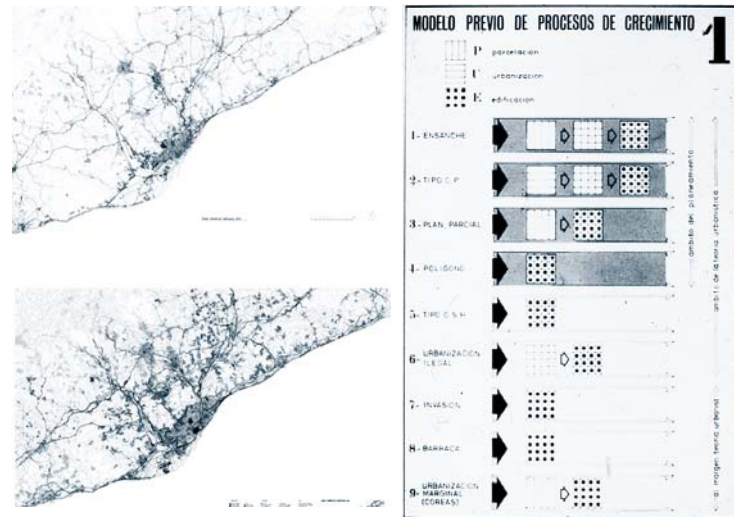
a la dimissió dels tècnics, els primers a protestar pel Decret d'actuacions urbanístiques urgents (ACTUR, 1970) i altres per l'acomiadament dels tècnics d'esquerres i la descoordinació entre administracions.

Inici de l'activitat professional com a arquitecte, primer amb els companys Fernando Puente i Pere Pujol, i després amb Jon Montero i amb mi mateix, que es perllongarà al llarg de més de vint anys.

2. EL MORFOLOGISME: LES FORMES DEL CREIXEMENT URBÀ RESIDENCIAL (1971-1974)

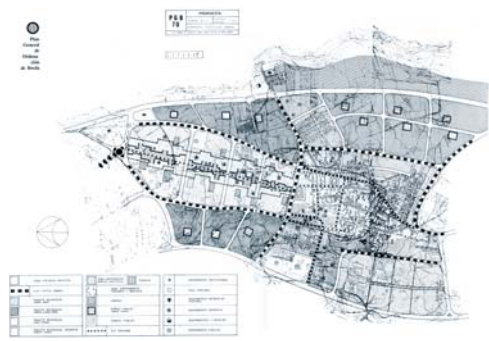
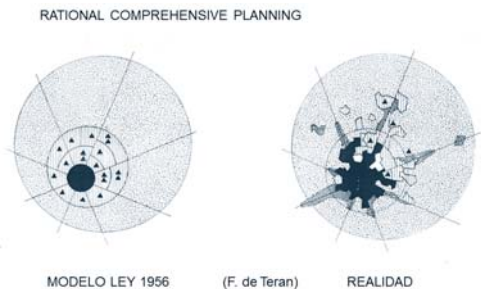
- L'intent de superació de l'abstracció en el planejament de l'etapa anterior a través de la morfotipologia. La contribució del LUB, dirigit pel professor Manuel de Solà-Morales, al costat de les de l'Istituto Universitario di Architettura di Venezia i l'École Nationale Supérieure d'Architecture de Versailles, en la construcció de la teoria de les "formes del creixement" residencial de la ciutat compacta.
- La llarga preparació d'una nova Ley de Régimen de Suelo y Ordenación Urbana, que va substituir la Ley de 1956.
- Les primeres reflexions sobre l'ocupació del territori del turisme: el Debat Costa Brava.

La participació de Juli Esteban com a professor en els cursos d'Urbanística, a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, entre 1971 i 1974, de la qual cal destacar la contribució sobre els principis normatius en l'ordenació i regulació de l'urbanisme.

El treball de recerca sobre els eixamples menors en la Regió de Barcelona (Sabadell, Terrassa, Badalona, Mataró, Vilanova i la Geltrú...), en el marc de la recerca seminal del LUB sobre les formes de creixement residencial.

Els primers intents de renovació del planejament des de l'activitat professional privada: els plans de Breda i de Celrà (general i Pla parcial del polígon industrial).

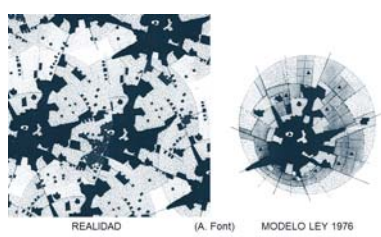

3. EL PLA GENERAL METROPOLITÀ DE BARCELONA 1976 (1973-1976)

- Aparició de la Ley de Régimen de Suelo y Ordenación Urbana de 1976.
- La tornada a l'àmbit dels 27 municipis de la denominada Àrea de la Comarca de Barcelona, amb l'intent de desenvolupar en aquest àmbit les previsions de l'Esquema director de 1968.
- El Pla general metropolità de 1976, com un pla modern de concepció, però sobredimensionat a conseqüència de l'etapa de creixement en què es va elaborar (1970-1974).
- Aquest sobredimensionament, afortunadament, significarà amb posterioritat l'oportunitat per a l'adquisició per l'Ajuntament de Barcelona de sòls qualificats com a espais lliures i equipaments, que seran un important actiu per a la "reconstrucció de la ciutat".

- Moments de canvi de dinàmica al final del període, a causa de la crisi internacional de les energies, i conflictiu procés d'aprovació del Pla.

Participació de Juli Esteban en els estudis d'elaboració del Pla general metropolità, dirigit per Solans i Serratos.

Publicació de les dues primeres edicions de la monografia *Ensanches menores en la región de Barcelona*, en la col·lecció "Laboratori d'Urbanisme", com a aportació teòrica rellevant a l'anàlisi del sistema de ciutats de la regió metropolitana.

ratori d'Urbanisme", com a aportació teòrica rellevant a l'anàlisi del sistema de ciutats de la regió metropolitana.

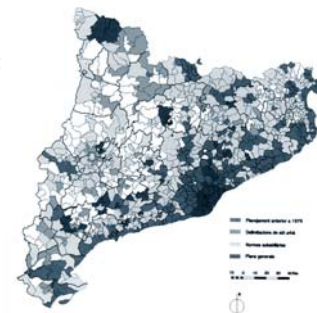
4. L'URBANISME DELS AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS (1978-1983)

- Celebració del Congrés de Cultura Catalana (1978), amb un esforç col·lectiu especial en l'àmbit territorial i l'urbanisme en la recerca de la identitat del territori català i dels efectes del període d'industrialització.
- L'inici de la transició espanyola del franquisme a la democràcia. La Constitució espanyola de 1978, la restauració de la Generalitat de Catalunya (1979) i les primeres eleccions municipals.
- L'urbanisme i el planejament urbanístic com a bandera en els programes de les eleccions municipals de les dues primeres legislatures.
- El període 1980-1986, el més brillant de l'anomenat "model Barcelona" en un període de crisi econòmica.
- Dels plans remedials als plans morfotipològics. De l'inventari de déficits a la cerca d'una nova forma urbana.

La important tasca de planejament en l'etapa de Lluís Cantallops al front de la Direcció General d'Urbanisme de la Generalitat.

El nostre protagonista és cap del Servei de Preparació de Sòl i Valoracions des de 1977 fins a 1983, en la Corporació Metropolitana de Barcelona.

Prepara el llibre *Elements d'ordenació urbana*, les primeres dues edicions del qual es publicaran el 1980, com a presentació dels continguts del marc legal vigent de l'urbanisme i dels seus instruments operatius, orientat tant a la pràctica docent com a la millora professional.

Llibre que s'ha consolidat com a referència bibliogràfica inexcusable en la majoria d'escoles d'arquitectura de l'Estat i algunes estrangeres de parla espanyola, producte tant de la seva feina en l'Administració metropolitana com, sobretot, de la pròpia pràctica professional.

Redacció en el Taller d'Arquitectura i Urbanisme del Pla intermunicipal de Figueres (Girona) el 1982 i del Pla general d'ordenació urbana de Mollet del Vallès (Barcelona), Premi Nacional d'Urbanisme de 1983.

També participa en la redacció del Pla plurimunicipal de Girona (1983) fins a l'etapa de l'Avanç del Pla.

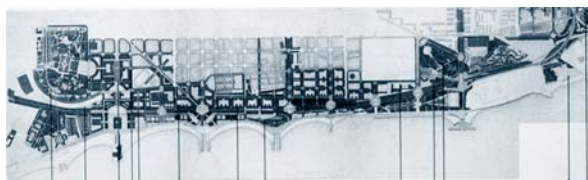

5. PREPARACIÓ I PROJECTE DE LES ACTUACIONS METROPOLITANES (1983-1992)

- Aprovació pel Parlament de Catalunya de la Llei 23/1983, de política territorial, en què s'estableix el mandat de l'elaboració dels plans (General de Catalunya, territorials parcials, etc.), que no es complirà parcialment fins a mitjan dècada de 1990 i, sobretot, en l'última dècada del segle passat.
- Nou impuls en la tasca planificadora i en la renovació del planejament en la Direcció General d'Urbanisme en l'etapa de Joan Antoni Solans.
- Supressió de la Corporació Metropolitana de Barcelona, d'acord amb la Llei 7/1987, sobre actuacions públiques es-

pecials en la conurbació de Barcelona i en les comarques de la seva zona d'influència directa.

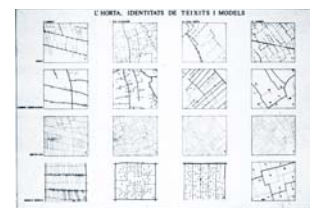
- I Congrés d'Urbanisme a Catalunya, celebrat a la Universitat de Barcelona, amb interessants aportacions del món acadèmic i professional.
- Nominació com a seu olímpica de Barcelona i celebració dels Jocs Olímpics de 1992. El canvi d'escala de les actuacions urbanístiques en la reconstrucció de la ciutat i la consolidació de l'anomenat "model Barcelona", sota la direcció d'Oriol Bohigas.

Juli Esteban, director del Serveis d'Urbanisme de la Corporació Metropolitana (1983-1987). Publicació del llibre *Projectar la ciutat metropolitana*, que recull els principals treballs que s'han dut a terme sota la seva direcció: Pla de costes, Pla especial de Collserola, Ordenació del sòl rural, Normativa metropolitana, Parcs metropolitans, vialitat metropolitana.

Després de la supressió de la CMB, va ocupar el càrrec de director de Serveis d'Ordenació Urbanística de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (1987-1992), en què va desenvolupar tasques de col·laboració amb els ajuntaments en matèria d'ordenació urbanística.

També és responsable de la direcció dels estudis per a l'ordenació de la Regió Metropolitana, la vall baixa del Llobregat i el delta.

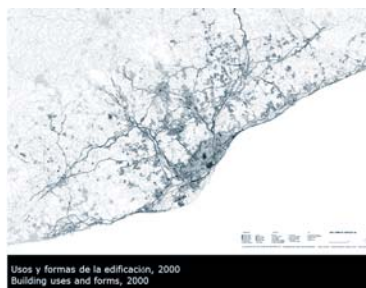
6. CRISI POSTOLÍMPICA I DEL "MODEL BARCELONA" (1992-2004)

- A partir de 1994, un nou canvi en la dinàmica econòmica i de relativa crisi. Normalització i certa burocratització de l'urbanisme, tant municipal com autonòmic.
- Crisi també del planejament, en el sentit de l'augment de la distància entre la ciutat real i la ciutat dibuixada.
- La progressiva consciència de la necessitat d'una visió territorial i/o supramunicipal com a marc de referència del planejament urbà.
- Aprovació del Pla general de Catalunya mitjançant la Llei 1/95.
- Les limitacions de la primera experiència contemporània de planejament territorial a Catalunya: el Pla territorial parcial de les terres de l'Ebre de 1996.
- Celebració del Fòrum Universal de les Cultures, a l'estiu de 2004.

Juli Esteban en aquesta etapa esdevé director del Gabinet d'Estudis Urbanístics de l'Ajuntament de Barcelona (1992-

2004), en el qual s'aborda el projecte de remodelació de l'àrea de Sant Andreu-Sagrera, amb la creació del previst parc lineal, la transformació urbanística del sector del Poble Nou, anomenat 22@, el passeig de la Zona Franca, l'àrea de Torre Baró-Vallbona, el carril bici, el Pla de l'habitatge, etc.

Participa en l'elaboració de l'Agenda 21 de Barcelona i en els inicis del Pla estratègic metropolità.

Usos y formas de la edificación, 2000
Building uses and forms, 2000

Coordina les comissions de qualitat municipals dels projectes d'arquitectura i dels espais urbans.

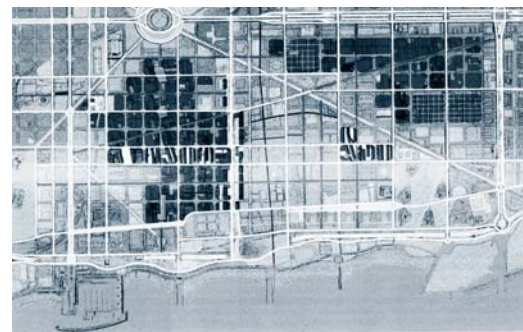
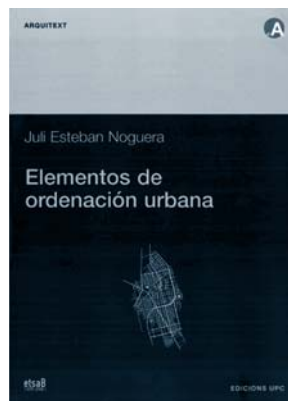
Publica la tercera edició del llibre *Elements d'ordenació urbana* en versió espanyola i, en col·laboració amb Jaume Bernada, publica el llibre 1999: *urbanisme a Barcelona*, que recull projectes i actuacions municipals a la xarxa d'espais públics, intervencions en els teixits i edificis de la ciutat, operacions de renovació del patrimoni cultural, estudis sobre l'habitatge, les activitats econòmiques, etc. de la "ciutat complexa" i de l'espai metropolità.

També, *El projecte urbanístic: valorar la perifèria i recuperar el centre*, en la col·lecció "Aula Barcelona", com a reflexió sobre el projecte urbà i el seu encaix en el pla urbanístic.

Així mateix, publica la primera i segona edició (en castellà) de l'obra *L'ordenació urbanística: conceptes, eines i pràctiques*, més centrat ara en els continguts del planejament urbanístic i amb més dimensió teòrica.

En aquest període comença a col·laborar com a professor en els màsters en Dret Immobiliari de la Universitat Pompeu Fabra i de Projectació Urbanística de la nostra universitat, i de 1999 a 2004 és el director del Seminari Tècnic Local de la Federació de Municipis de Catalunya.

En el Taller d'Arquitectura i Urbanisme, TAU, col·labora en la redacció de l'Avanç del Pla de Barberà del Vallès.

7. LA PLANIFICACIÓ I EL PLANEJAMENT TERRITORIAL DE CATALUNYA (2004-2010)

- Final del Govern de Convergència i Unió al front de la Generalitat (1980-des. de 2003) i arribada del govern tripartit del president Pasqual Maragall fins al 2006, que serà rellevat per un nou govern (2006-2010) també tripartit, presidit per José Montilla.
- Canvi en l'equip del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, ara amb el conseller Joaquim Nadal i el secretari de Planificació Territorial, Oriol Nel-lo.
- Inici, des de 2004, d'una nova política territorial, en la qual les iniciatives legislatives, el planejament i les actuacions en el territori i les ciutats es realitzaran amb una voluntat transversal (urbanisme, paisatge, infraestructures viàries i ferroviàries...) i de col·laboració amb altres departaments de la Generalitat (Medi Ambient, Habitatge, etc.).
- Elaboració i aprovació de la Llei 2/2004, de millora de barris, àrees urbanes i viles.
- Elaboració i aprovació de la Llei 1/2005, d'urbanisme, i el Reglament 305/2006.
- Aprovació de la Llei 8/2005, de protecció, gestió i ordenació del paisatge.
- Aprovació de la Llei 3/2001, de regularització i millora de les urbanitzacions amb dèficits urbanístics.
- Redacció i aprovació dels plans territorials parcials de l'Alt Pirineu i Aran (2006), Ponent (2007), Comarques Cen-

trals (2008), Camp de Tarragona, Metropolità de Barcelona, Terres de l'Ebre i Comarques Gironines (2010).

- Aprovació pel Parlament de Catalunya de la Llei 31/2010, metropolitana de Barcelona.

El nostre protagonista va ser nomenat director d'aquest Programa de Planejament Territorial de la Generalitat de Catalunya, des de 2004 fins al recent canvi del seu Govern i de la remodelació de la Conselleria, ara de Territori i Sostenibilitat.

Ha estat autor del Programa i dels criteris de planejament territorial, elaborats a partir de 2004 i publicats el 2006.

Ha portat la direcció conceptual, metodològica i d'execució de la transcendental tasca col·lectiva per al futur del territori del nostre país –que esperem fermament que no sigui ignorada pels governs posteriors– dels esmentats plans territorials parcials del àmbits de les set vegueries i, amb equips professionals externs i amb una àmplia participació universitària, de tres plans directores territorials (l'Empordà, l'Alt Penedès i la Garrotxa) entre 2006 i 2008, i, entre altres, de sis plans directores urbanístics (Pla del Bages, Pallars Sobirà, Vall d'Aran-Cerdanya, Pla de l'Estany, Sistema Urbà de Girona i de Figueres, fins al final de 2010).

Reconeixement, doncs, a Juli Esteban per la seva decisiva participació en aquesta important tasca col·lectiva de la planificació territorial de Catalunya que hauríem de fer extensiu a l'equip de la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques entre el 2003 i el 2010.

Finalment, la publicació de la tercera i quarta edició del llibre *L'ordenació urbanística* i del treball sobre els *ensanches menores* en el llibre editat pel professor Àngel Martín *El efecto Cerdà*.

Darrere d'aquest intent d'interpretació de la trajectòria biogràfica del nou doctor, construïda a partir de les dades més rellevants de la seva feina, hi ha un personatge d'enorme qualitat humana, capacitat de lideratge i d'organització que la seva discreció i timidesa natural no manifesta.

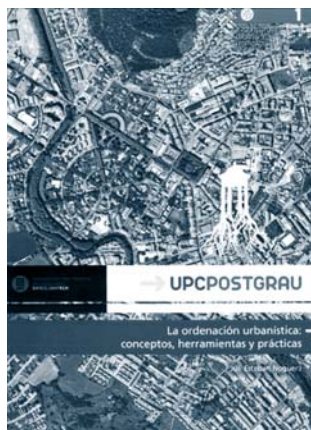
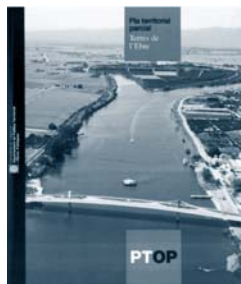
Curiós per tot i interessat per la història, la bona literatura, la semiòtica i la lingüística, amant del mar i excel·lent navegant, sofisticat gurmet i extraordinari cuiner, culé *de pro* i bon ballarí, entusiasta del rock i de la salsa, feliç avi *commuter* entre Barcelona i Londres... serien alguns altres dels trets complementaris de la seva enorme personalitat.

Al final del llarg recorregut podem resumir els mèrits que el fan mereixedor de la distinció atorgada:

- La constant reflexió teòrica i metodològica sobre els instruments urbanístics en general i sobre el planejament urbà i territorial en particular, en una extensa tasca de divulgació de la cultura urbanística.
- La seva continuada activitat docent, tant en les universitats i en particular a la UPC com a la mateixa Administració pública.
- La direcció d'importants estudis i projectes urbanístics des de diferents plataformes de l'Administració autonòmica i local.
- Una rica activitat professional en el camp de l'urbanisme en l'etapa anterior a la seva dedicació parcial o exclusiva als càrrecs públics desenvolupats.

En conjunt, una molt coherent trajectòria personal que ha suposat un important referent per a molts acadèmics i professionals, per la seva contribució a la cultura urbanística des d'una perspectiva de l'urbanisme arquitectònic, així com una rellevant aportació al projecte del territori de la Catalunya del present i del futur.

Barcelona, 25 de novembre de 2011

DISCURS PRONUNCIAT DEL PROFESSOR JULI ESTEBAN I NOGUERA

Rector Magnífic de la Universitat Politècnica de Catalunya, membres del Claustre i del Consell Social d'aquesta universitat, autoritats, professors, familiars, amigues i amics.

Primer de tot i dins l'objectiu d'expressar agraïments que té aquesta intervenció, voldria donar les gràcies al meu padrí en aquest acte d'investidura per la laudatio que acaba de pronunciar. Penso que no pertoca comentar o glossar unes paraules que, com el seu nom indica, són laudatòries per a la meva persona i em fan sentir bé. Només puc dir: moltes gràcies, Antonio.

A més d'aquest, tinc molts més agraïments per expressar. A la Universitat, a les persones que han fet possible aquest nomenament i a les que m'han ajudat en la meva trajectòria. A aquests agraïments voldria dedicar la segona part del meu parlament.

Abans, però, penso que és pertinent parlar una mica de les idees que han estat material de reflexió i de treball al llarg de la meva pràctica professional. Ho faig, com podeu suposar, en unes con-

dicions força més confortables que les d'un doctorand que exposa la seva tesi davant d'un tribunal. El que voldria fer és, només, posar alguns accents personals sobre un conjunt d'idees prou conegudes en el món de l'urbanisme, accents que penso que expressen conclusions, o minitèsis, implícites en els treballs als quals he dedicat el meu temps fins avui.

Successivament, amb voluntat sintètica i de manera encadenada, em referiré als set temes següents:

- al caràcter col·lectiu dels projectes sobre la ciutat,
- al contrapunt que representa l'imperatiu sostenibilista,
- a la forma com a substància bàsica dels projectes urbanístics,
- al creixement de les ciutats,
- a la necessitat d'un enfocament territorial,
- a l'eficiència d'un territori estructurat en nodes i
- a la convicció que el planejament territorial requereix l'autoritat competent.

(us prego que no us alarmeu, tot plegat seran vint minuts i escaig).

En primer lloc, per tant, voldria destacar que els **projectes de futur de la ciutat**, que són la comesa principal de l'urbanisme, no més es poden entendre avui com una **tasca col·lectiva**. Els professionals de l'urbanisme tenen la responsabilitat de donar forma a projectes que la col·lectivitat urbana, com a destinatària natural, faria per a si mateixa. L'urbanista ha de treballar, per tant, en nom d'aquesta col·lectivitat. El professor Manuel Ribas Piera ho expressava, a la dècada de 1960, com el paper *vicari* de l'urbanista. Aquest ha de conèixer els problemes i aspiracions del col·lectiu ciutadà. I ho ha de fer mitjançant el diàleg, en primer lloc amb els seus representants polítics, però també amb les entitats representatives d'interessos socials i econòmics, o directament amb els ciutadans.

L'eficàcia d'aquest diàleg requereix dues condicions:

- primera, que cadascú jugui **el paper que li pertoca**, cosa que requereix un cert entrenament i,
- segona, **un llenguatge comú**, que comporta un **coneixement suficient** pels interessats del sentit de l'urbanisme, de les regles de joc d'aquest i de les seves capacitats i limitacions per canviar les coses.

Penso que estarem d'acord que entre l'urbanisme d'avui i el de fa quaranta anys es percep, a les nostres ciutats, un notable canvi en positiu. Sens dubte, una part important d'aquest canvi l'hem d'atribuir a la recuperació del govern democràtic de la ciutat, que és la base de qualsevol diàleg; però penso que també es deu a una millora substancial de la **cultura urbanística de la societat**, és a dir, la dels diferents professionals implicats, però també i molt especialment la dels polítics i la dels ciutadans que hi estan interessats.

Fa força temps que em vaig adonar de la importància que tenia aquesta millora general dels coneixements sobre l'urbanisme. També em semblava que una explicació suficient dels conceptes bàsics i les eines d'aquest no havia de tenir una especial complexitat. És amb aquestes premisses que, des de 1980, he dedicat

una part del meu temps a escriure llibres de fàcil comprensió, adreçats a un ampli espectre de possibles interessats.

Sense perjudici del que he dit fins aquí i com a contrapunt a les aspiracions i problemes dels ciutadans, cal també deixar ben clar que el planejament de les ciutats i del territori té com a condició necessària la **relativització dels interessos més locals i més immediats**, mitjançant la valoració d'aquests en un context espacial i temporal ampli.

L'acció pública en urbanisme porta implícit el mandat de maximitzar els **beneficis generals** i aquests, improbablement, podran ser plenament identificats amb els d'un lloc i un moment, per molt evident i sorollosa que en sigui la manifestació. Cal no perdre de vista els interessos i els drets de les persones de **més enllà del lloc**, i molt especialment els de les persones de **més enllà del temps**. Podríem resumir això dient que la **sostenibilitat** és, de fet, la **justificació profunda del planejament urbanístic i territorial**.

Seguint el precedent del professor Ribas Piera, he expressat això algunes vegades dient que el treball dels urbanistes requereix

una certa actitud *profètica*, en el sentit que les propostes urbanístiques de futur s'han d'adreçar no solament a resoldre els problemes que sent la població, sinó també a prevenir altres problemes encara no sentits o que afecten altres col·lectius que no són interlocutors del projecte.

Certament, aquesta exigència pot ser difícil de gestionar per a l'urbanista en el context de projectació volgutament col·lectiva abans assenyalat. En tot cas, el principi, d'ordre ètic, és prou clar, si bé les actituds adequades per a cada moment serien difícilment regulables. Es pot dir, però, que ni les que pretenen el monopoli de la clarividència, ni les que, en l'altre extrem, són un pur *seguidisme* de les preocupacions conjunturals dels interessats més directes, donarien una resposta adient a la responsabilitat de l'urbanista.

Anant cap a coses més tangibles, diria que en el nostre context cultural, en què l'urbanisme ha estat liderat fins avui pels arquitectes, la **substància bàsica dels projectes** que tenen la ciutat com a objecte és **la forma dels elements i de les relacions que la componen**.

Podem continuar dient que la ciutat és un conjunt de trames articulades, trames que es caracteritzen per la seva **forma**, per la seva inserció en les **formes** prèvies de l'espai on s'ubiquen i per les articulacions que, de diversa **forma**, les integren en un conjunt estructurat que és la ciutat.

I a continuació cal dir que les **formes de la ciutat canvien però sobretot perduren**.

Haig d'agrair al professor Manuel de Solà-Morales que quan, a la primavera de la dècada de 1970, vaig ser uns quants anys professor d'Urbanisme en aquell programa memorable sobre *Les formes de creixement urbà*, m'encomanés l'estudi i la docència dels eixamples.

L'observació dels eixamples del XIX i el primer terç del XX, a les ciutats que en tingueren, és molt il·lustrativa de l'abast de la

contradicció aparent que he esmentat. Els eixamples ens mostren què hi ha formes que s'incorporen al codi genètic de la ciutat i que permeten l'evolució d'altres components formals, tot mantenint-ne la idiosincràsia.

David Harvey, en els seus primers llibres, molt llegits a la dècada de 1970, va tractar les relacions entre les formes de l'espai i els processos socials. Dins d'aquesta reflexió clau, els urbanistes –i en especial els que som arquitectes– **hem entès**, ja fa un temps, que **no ens correspon ordenar els processos socials**, encara que el projecte dels espais on tindran lloc té una **responsabilitat** certa sobre les **opcions** d'aquests processos. En tot cas, però, no hauríem d'oblidar en cap moment que mentre els processos socials per la seva mateixa naturalesa **varien** en el temps, les formes físiques més aviat **romanen**. No puc deixar de recordar aquí Aldo Rossi, contemporani de Harvey, que sempre m'ha semblat un dels tractadistes més clarividents sobre aquests assumptes. Rossi deia que *la ciutat és quelcom que roman a través de les seves transformacions*, i afegia que *les funcions, simples o múltiples, que successivament hi tenen lloc, són moments en la realitat de la seva estructura*.

Torno a referir-me a l'eixample com a paradigma d'aquest disseny de permanència i canvis, que correspon al devenir de la ciutat. Penso que, en el seu significat més profund, l'eixample és un **model** en el qual **l'ordenació de l'espai que ha de ser ciutat** conté ja, per si mateix, **tot el potencial de transformació**. Així, el model permetrà, en el futur, successius episodis vitals de la ciutat, que podran donar resposta a noves circumstàncies, mantenint però els trets més distintius del seu caràcter.

Estic parlant de l'eixample principalment com a referència per a les transformacions internes de la ciutat, però he apuntat ja que aquest és projectat en el moment en què la ciutat es transforma mitjançant la incorporació d'espais del seu entorn. És a dir, en el moment en què **la ciutat s'estén i amplia el seu àmbit físic**. Destaquem que aquesta acció sol proporcionar **l'ocasió de màxima potencialitat creativa** en la projectació de la ciutat.

Diria que les propostes urbanístiques sobre l'extensió són, o han estat, les que han tingut una més gran transcendència en el planejament del futur de les ciutats. Destaquem que tenem com a objecte configurar **un nou model de trama** que hauria de representar una **alternativa de progrés**, però que s'ha de sumar, produint **sinergies positives**, amb la ciutat existent. Però, no sé si el col·lectiu d'urbanistes està molt satisfet de la majoria d'extensions que ha projectat en els darrers 50 anys, al llarg dels quals, cal recordar, s'ha produït un important creixement de les nostres ciutats. Penso que **no hem superat encara el repte** de crear nous models que, a la vegada que compleixen els requeriments de mobilitat, higiene, confort i medi ambient que resulten dels estàndards socials actuals, afavoreixin els valors més estimats de la ciutat anterior. Segurament és per això que sovint ens sentim més a gust treballant en projectes de reforma urbana, contaminats de preexistències i de valors del passat –que condicionen les opcions i limiten el compliment dels estàndards– que davant la possibilitat de creació d'un nou model de trama que, lògicament, té l'obligació d'**aspirar a la perfecció**.

Des d'un enfocament de més amplitud, cal tenir present també que les propostes d'extensió de les diverses ciutats i pobles comporten la **creació d'ofertes de sòl que poden competir entre si**, en un determinat àmbit territorial, per captar –o rebutjar– determinats tipus de població i d'activitats. Aquest és un tema cabdal en territoris sotmesos a tensions de localització d'abast supramunicipal, els quals inclouen tots els àmbits on es donen dinàmiques econòmiques de certa intensitat. És prou clar que la quantitat i el tipus de les ofertes de sòl, que representen les propostes de creixement dels diferents municipis, poden ser la causa de processos indesitjables en la distribució en el territori de les activitats econòmiques i dels nous creixements de població.

Per aquests motius, **el planejament de les opcions d'extensió urbana dels municipis requereix punts de vista territorials**. També requereixen, clarament, una visió territorial, l'ordenació de l'espai rural i les propostes sobre infraestructures de mobilitat,

per exemple. En aquests tres casos, de clamorosa evidència, cal superar tant les limitacions de les òptiques municipals com les dels punts de vista marcadament sectorials.

En l'origen, la necessitat del planejament territorial va sorgir de la percepció que alguns problemes greus de les grans ciutats no eren resolubles si no s'abordaven en un àmbit espacial suficientment ampli. Un d'aquests problemes era el de la necessitat d'espai que el creixement motivava. Podríem recordar sobre aquesta qüestió el que ens varen dir els venerables pioners sobre la matèria –Geddes, Howard, Mumford...– amb aportacions que avui formen part de la història de les idees sobre el territori.

No obstant això, penso que Catalunya ha mantingut una motivació pròpia en aquest assumpte. A Catalunya s'ha manifestat, en diferents moments de la seva història, **la voluntat de formalitzar un projecte de país en termes espacials**. Això explicaria que la Llei de política territorial, que promou el planejament territorial i en defineix els instruments, fos aprovada per unanimitat pel primer Parlament de la Generalitat recuperada. Va ser l'any 1983.

Després, el fet que el planejament territorial no fos imprescindible per anar fent –ja que altres instruments habilitaven la urbanització, l'edificació i la construcció d'infraestructures– va possibilitar que el desplegament de la llei quedés molt lluny de l'entusiasme manifestat en l'assoliment d'una llei territorial. Una explicació d'aquest desfasament entre la llei i el seu escàs desplegament en les dècades de 1980 i 1990, especialment pel que fa als plans pròpiament territorials, podria ser també una **certa mitificació** d'aquests, en considerar-los instruments que se suposava que havien d'aconseguir la plena coherència de totes les actuacions que participen en el desplegament del territori. Com és fàcil d'entendre, es tractava d'un supòsit que era, en si mateix, clarament dissuasiu.

En tot cas, crec fermament que **el desenvolupament sostenible de Catalunya requereix instruments de planejament territorial**. Però

penso també que perquè aquests instruments siguin possibles –és a dir, tècnicament elaborables i políticament assumibles– cal **delimitar-ne l'abast dels objectius i de les determinacions**. I així mateix, per tal que no caiguin en una obsolescència prematura, s'han de dotar d'alguns mecanismes de **flexibilitat i de seguretat** que els permeti donar respostes útils a circumstàncies imprevistes.

Al territori hi és tot, tot hi està relacionat i les relacions canvien. Projectar-ne el futur requereix **convicció i decisió** en algunes coses, però **cautela i obertura** en d'altres. Sota aquesta concepció dels plans, es desenvolupa el treball del Programa de planejament territorial de la Generalitat de Catalunya, que vaig tenir l'honor de dirigir i que va aconseguir l'aprovació dels set plans territorials parcials que per primera vegada cobreixen tot el territori de Catalunya.

Com la ciutat, el territori expressa també una síntesi de la seva geografia física i de la història dels seus pobladors. “Geografia o historia, según que nos observen o cuando nos pensamos” són versos d'un poema de Carlos Barral, que no té gaire a veure amb el que estic parlant, però que m'han semblat sempre molt suggeridors.

Com en el projecte urbanístic, el projecte territorial comença per una **lectura de la realitat física**. A l'espai de la ciutat la construcció hi aporta una alta densitat històrica. En el territori, percebut com a espai ampli amb potencialitats diverses, la geografia n'és aparentment el factor dominant. Tanmateix, és en el marc primigeni d'aquesta geografia que la història ha donat forma a alguns components substancials de la realitat geogràfica actual, com són les modalitats d'explotació agrària, les infraestructures i el sistema de ciutats i pobles.

Per la seva resiliència i per ser el resultat, sens dubte, d'un llarg procés selectiu, en el qual és ben segur que han fracassat altres opcions, cal considerar **el sistema de ciutats i pobles com el més significatiu de la realitat territorial** i com a **referent inexcusable** del projecte de futur del territori.

Però, parlar de futur és, lamentablement, parlar **d'escenaris incerts i d'amenaques** cada dia més perceptibles. A curt termini, els escenaris són, amb tota probabilitat, dolents des de molts punts de vista. Però tenim l'imperatiu de pensar que no han de ser així més endavant, si som capaços de **reorientar el rumb** de les coses i destronar el pur consum material com a principal referent econòmic i cultural. Crec que hi ha motius per pensar que el camí s'ha d'anar aproximant a la *prosperitat sense creixement* de què ens parla Tim Jackson en el seu suggeridor llibre.

Certament, les perspectives de futur pel que fa a les variables amb què treballa el planejament territorial (consum de sòl, mobilitat, espais oberts...) són difícils d'avaluar en aquest moment. No obstant això i en tant que es tracta d'un dels aspectes amb més transcendència temporal, els plans territorials haurien de ser capaços de donar **pautes vàlides, en diferents escenaris, possibles per a la sostenibilitat i la solidesa creixents del sistema de ciutats i pobles**.

En aquest sentit penso que, en qualsevol circumstància imaginable que no sigui de catàstrofe total, el camí adequat passa per la

contenció dels processos de dispersió i pel reforçament dels nodes del sistema de ciutats de Catalunya. Si anem per aquí, podrem gaudir, en diferents situacions possibles, d'avantatges clars en diversos aspectes d'interès general, com són l'accés als equips, la dotació d'un transport públic eficient, la proximitat residència-treball, la conservació del medi rural i les facilitats per a la cohesió social de la població del territori. Cal recordar, però, que la tendència natural de les coses, i a vegades els punts de vista municipals, no van en aquesta direcció. Tractar de corregir-ho és un dels principals reptes del planejament territorial.

Veiem que, per una banda, el mateix territori –geografia i història– i l'imperatiu del desenvolupament sostenible limiten clarament les alternatives projectuals del model de tendència que cal adoptar. Per l'altra, el territori està sotmès a un entramat de competències que seria ingenu pretendre dirigir de manera precisa des d'un document comprensiu de tots els aspectes de la realitat.

La credibilitat del planejament territorial no rau doncs en la pura racionalitat del model alternatiu que siguem capaços d'idear, sinó en l'**adequada orientació de les potencialitats** de millora funcional, ambiental i social del territori i, també, en la **capacitat del pla** –que no oblidem que és el darrer a arribar– **d'integrar-se eficaçment** en el marc competencial dels diferents agents que actuen en el territori.

En tot cas, però, cal tenir present que l'eficàcia dels plans territorials comporta, necessàriament, la formulació de pautes, directrius i normes. Per tant, els plans han de fer propostes prou concretes en aquest sentit. Propostes que els ajuntaments, entitats i persones interessades del territori han de conèixer, avaluar i contraproposar, si cal, però que en darrer terme han de ser elevades a vinculacions fermes per l'autoritat territorial. I aquí podríem manllevar una coneguda frase en dir que per aprovar els plans territorials cal "**tot el consens possible i tota l'autoritat necessària**". Penso que només si l'autoritat competent té plena consciència de la seva responsabilitat respecte al futur del territori com a realitat

ambiental, econòmica i social, i aquesta consciència l'impel·leix a actuar amb el coratge necessari, el planejament territorial té possibilitats d'existir i de subsistir. I, en data d'avui, penso que hem de valorar molt positivament que això sigui així.

Aquí acabo la primera part de la meua intervenció, sempre més llarga del que caldria, respecte la qual us dono les gràcies per la paciència i l'atenció.

Passo, doncs, tot seguit, a expressar els meus agraïments, els quals, atesos els motius de la distinció que se'm fa, són també un mica llargs.

En primer lloc, haig d'agrair a la Universitat Politècnica de Catalunya que m'hagi fet l'honor de nomenar-me doctor *honoris*

causa. És un honor que depassa àmpliament qualsevol expectativa de reconeixement que jo hagués pogut imaginar-me. El prestigi d'aquesta institució, la circumstància que sigui la universitat on vaig estudiar la carrera i on he desenvolupat també activitats docents, augmenta la satisfacció i també l'agraïment per la distinció que se'm fa.

A continuació vull expressar el meu agraïment cordialíssim al Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori d'aquesta universitat, que va tenir la iniciativa del nomenament. Haig d'agrair que es fixessin en mi com a candidat a aquest reconeixement singular i que, amablement, valoressin els meus suposats mèrits com a suficients per fer la proposta formal al Consell de Govern de la Universitat. Agraïxo molt també la feina que aquesta iniciativa els ha donat: tramitar-la, fer-ne el seguiment, demanar suports, organitzar aquesta llarga jornada, etc. Voldria assenyalar, perquè me'n consta la dedicació a aquesta causa, el professor Antonio Font, que a més ha estat padrí en aquest acte d'investidura, i el professor Carles Llop, l'altre padrí, actual director del Departament, a través del qual vull fer extensiu l'agraïment a tots els professors, molts d'ells bons amics.

He pogut veure a la documentació que acompanya l'acord del Consell de Govern, el suport que han donat a la proposta de nomenament altres departaments, escoles d'arquitectura i altres institucions i persones, als quals vull reiterar des d'aquí l'agraïment que els vaig expressar personalment fa unes setmanes.

Haig de continuar donant les gràcies a les persones que al llarg de la meva trajectòria professional m'han fet confiança i m'han encomanat responsabilitats que m'han permès anar creixent i assajar idees en les diferents escales de l'urbanisme i l'ordenació territorial. Cronològicament, haig de fer esment de Manuel Ribas i Piera, Manuel de Solà-Morales, Joan Antoni Solans, Albert Serratosa, Pasqual Maragall, Jordi Parpal, Mercè Sala, Jordi Borja, Lluís Armet, Oriol Nel·lo i Joaquim Nadal.

A continuació, i amb tota la intensitat que mereix, vull expressar el meu agraïment a totes les persones que en diferents moments dels 43 anys d'activitat professional transcorreguts fins ara han estat els meus companys i companyes de treball. Sense el fructífer intercanvi intel·lectual que hi ha hagut amb ells, jo no tindria ara gaires coses per explicar. Com que no puc esmentar-los tots, citaré només aquelles persones amb les quals he tingut una relació més intensa o continuada, que són Antonio Font, Jon Montero, Josep M. Carreras Puigdemogolas, Roser Revilla, Josep M. Carrera Alpuente, Joan Fortuny, Gabriel Palacio i Ferran Miralles, amb el benentès que en la meua memòria, que sempre he sentit dir que és bona, hi guardo tots els altres.

No em podria oblidar, però, de fer una menció específica d'aquelles companyes de les quals he tingut un suport més pròxim i entranyable, que ha estat bàsic en molts moments: Pilar Gaspar, Imma Espuelas, Pilar Roig i Anna Obis.

També penso que és just un reconeixement al marc de benestar i bon rotllo que m'ha proporcionat la meua família –la Rosalia, els nostres fills i ara també els néts–, el qual ha estat imprescindible per poder-me dedicar a les meves coses de manera tranquil·la i constant, pròpia d'una trajectòria on no hi han gaires episodis èpics.

Resta ja només donar-vos les gràcies a tots els que heu tingut l'amabilitat de ser aquí i les dono també a la Coral de l'Escola d'Arquitectura i l'Orquestra de la Universitat Politècnica, que ens acompanyen, i als organitzadors de l'acte.

Finalment, vull dir-vos a tots, familiars, amigues i amics, que malgrat la tensió que em comporta ser el centre d'atenció d'aquesta cerimònia, la vostra presència aquí em fa sentir molt feliç.

PARAULES DEL SENYOR ANTONI GIRÓ I ROCA RECTOR DE LA UNIVERSITAT POLITÀCNICA DE CATALUNYA. BARCELONA^TTECH

Membres de la nostra comunitat universitària,
Membres del Consell Social,
Digníssimes autoritats,
Amics i companys del professor Juli Esteban.

Doctor *honoris causa* Juli Esteban, senyores i senyors que ens acompanyeu en aquest acte ple de simbolismes, però absolutament transcendent, en què hem investit com a doctor *honoris causa* per la UPC el professor Juli Esteban. He dit que aquest és un acte transcendent perquè, més enllà del protocol que l'acompanya, amb aquesta distinció la UPC, en fer justícia a una fructífera trajectòria professional i personal com la del professor Esteban, no fa res més que prestigiar-se ella mateixa.

Per això és un motiu d'orgull i de satisfacció incorporar el professor Juli Esteban al Claustre d'Honor de la Universitat.

Abans de continuar deixeu-me que agraeixi sincerament les el·loioses paraules que el nou doctor *honoris causa* ha tingut envers la nostra universitat i destacar l'excel·lent conferència que ha pronunciat, la qual no ha fet res més que confirmar l'encert a l'hora de distingir el professor Juli Esteban amb la màxima distinció universitària. Com a ciutadà, he d'agrair la seva reflexió al voltant de les condicions de com s'han de dissenyar les nostres ciutats i de com el progrés del coneixement ens ha d'esperonar i ajudar a impulsar la contínua evolució de les nostres ciutats.

La trajectòria de la UPC com a institució acadèmica és curta en el temps.

Però que la trajectòria de la UPC sigui curta en el temps no vol dir que també ho sigui la de les seves escoles, algunes de les quals, amb l'aval de les seves arrels centenàries, van servir de fonament sobre el qual es va bastir la nostra universitat, l'any 1971. M'estic referint a les escoles tècniques superiors d'Enginyers Industrials de Barcelona i de Terrassa, i a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, que el professor Juli Esteban coneix tan bé, no només perquè va ser l'escola en la qual ell estudià i es graduà l'any 1968, sinó perquè també és l'escola en la qual el professor Esteban regularment imparteix docència, una docència que ha estat una de les constants en la seva trajectòria.

Quan ens apropem a persones de la dimensió humana del professor Esteban és normal que en aquesta aproximació acabem per descobrir múltiples vessants d'una mateixa realitat. És entre aquestes vessants que el professor Esteban presenta ...

(que, sigui dit de passada, han estat àmpliament i brillantment recollides i destacades en la *laudatio* del professor Antoni Font que acabem d'escoltar).

Dic que és entre aquestes vessants que el professor Esteban presenta que voldria destacar-ne la del pedagog; de la persona preocupada i motivada per traslladar als futurs arquitectes i urbanistes una part important del seu capital intel·lectual, acumulat al llarg de tota una trajectòria professional, i sobretot traslladar els resultats de la reflexió constant que ha presidit aquest recorregut. El professor Juli Esteban ha exercit una tasca de mestratge i de referent entre les joves generacions d'estudiants, però també ho ha fet entre els professionals de l'arquitectura i de l'urbanisme que cerquen solucions als molts problemes que les ciutats plantegen. I ho ha fet tenint molt clar que les solucions sempre passen per tenir molt presents uns protagonistes inqüestionables: les persones que les habiten. Perquè una constant de la trajectòria del professor Esteban és la de pensar, de reflexionar entorn els models urbanístics i arquitectònics com una contribució més a la millora constant de la qualitat de vida de la ciutadania.

Aquesta actitud de compromís del professor Esteban, de servei a la societat, és un dels valors que han regit, que regeixen, el nord d'una trajectòria vital exercida amb tenacitat, amb responsabilitat, des dels diversos càrrecs i responsabilitats, públics i privats, que ha exercit. Les aules en què ha impartit docència i els equips que el professor Esteban ha anat conformant són testimoni de la seva qualitat humana, del seu bon fer i del seu bon criteri, dels seus coneixements. Com també ho són les persones que han tingut l'ocasió d'assistir a les seves classes o que han format part d'aquestes i que avui ens acompanyen. A tots ells, també moltes gràcies per ser aquí.

M'hauran de permetre que com a mostra d'aquest compromís del professor Esteban amb la societat citi només la seva publicació *Elements d'ordenació urbana*, a la qual ja ha fet referència en la seva *laudatio* el professor Antoni Font i que Juli Esteban va decidir escriure l'any 1980, amb l'objectiu de facilitar l'accés a conceptes i instruments d'ordenació urbanística una mica desconeguts en aquells moments en què la democràcia feia les

seves primeres passes i en què les institucions –especialment els ajuntaments– tenien tanta feina a fer. L'encert i l'oportunitat d'aquesta obra ha quedat de manifest pel fet d'haver estat reeditada en tres ocasions i que encara avui sigui una obra de referència.

Entendran ara el perquè d'aquelles meves paraules inicials quan assegurava que era la UPC la que s'honorava amb el reconeixement que acabem de fer al professor Juli Esteban, per la rellevància del seu lideratge, dels seus coneixements –des d'una dimensió teòrica però també metodològica i pràctica– al servei de la concepció del territori com un tot i no pas com una part.

Per tot això vull expressar el meu sincer agraïment i reconeixement al Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori de la Universitat Politècnica de Catalunya i al seu director, el professor Carles Llop, promotors d'aquesta candidatura a doctor *honoris causa*, reconeixement que faig extensiu a les unitats de la UPC que us heu afegit a la proposta inicial:

- l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona,
- l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès,
- el Departament de Composició Arquitectònica,
- el Departament d'Expressió Gràfica Arquitectònica I i
- el Departament d'Estructures a l'Arquitectura.

També vull expressar el meu agraïment a les institucions que heu donat suport a la candidatura del professor Esteban:

- l'Institut d'Estudis Territorials de la Generalitat de Catalunya;
- la Tinència d'Alcaldia d'Urbanisme, de l'Ajuntament de Barcelona;
- el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya;
- la Societat Catalana d'Ordenació del Territori;
- l'Agrupació d'Arquitectes Urbanistes de Catalunya;
- el Consejo Superior de los Colegios de Arquitectos de España;

- la Càtedra UNESCO Ciutats Intermèdies, de la UIA;
- l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de la Universitat de Màlaga, i
- el Departament de Geografia de la Universitat de Girona.

I als altres reputats professionals que ho heu fet a títol particular:

- José Luis Gómez Ordóñez,
- Oriol Bohigas i Guardiola,
- Montserrat Hosta i Privat,
- Miquel Sodupe Roure,
- José María Ezquiaga Domínguez.

I, finalment, també al Consell de Govern de la nostra universitat, que va acollir i aprovar la proposta per unanimitat. Gràcies a tots!

Abans de finalitzar, permeteu-me que recordi les sis pinzellades amb què Josep M. Carrera, al seu escrit d'adhesió a la vostra can-

didatura, defineix la vostra personalitat i manera de fer: claredat, rigor, coneixement, pràctica, senzillesa i avenç.

No en tingueu cap mena de dubte. Aquesta cerimònia que ara culminem és un testimoni fidel del reconeixement que la UPC us fa per la vostra dedicació i estima a aquesta professió que amb la vostra trajectòria tant heu contribuït a prestigiar. Per extensió, també fem un reconeixement al treball, a voltes silent, de persones que, com vós, anteposen la reflexió continuada i el treball al servei de les persones a la glòria efímera d'un moment determinat.

Clourem ara aquest acte acadèmic amb el *Gaudeamos igitur*, que com és habitual interpreta la Coral d'Arquitectura i l'Orquestra de la UPC, a qui volem agrair la seva actuació.

La darrera estrofa de l'himne universitari per excel·lència reclama que "floreixi l'*alma mater* que ens ha educat i que ha reunit

els estimats companys, que per regions allunyades es trobaven dispersos”.

Són actes com aquest els que donen ple sentit a aquesta *alma mater* universitària, que ens proporciona l'oportunitat de poder-nos reunir de nou companys, amics, col·legues que han i hem anat fresant un mateix camí i amb els quals hem coincidit en un moment o altre de la nostra trajectòria professional.

Vull finalment agrair la tasca de totes les persones que han participat en l'organització d'aquest acte i, a tots els que avui sou aquí, gràcies per la vostra presència i moltes felicitats al professor Juli Esteban.

UNIVERSITAT POLITÈCNICA
DE CATALUNYA
BARCELONATECH